

SEURAKUNTIEN ARKISTOTILOJA KOSKEVA OHJE

Seurakunnan arkistotilan suhteen noudatetaan kirkkojärjestyksen 16 luvun 5 §:n 1momentin määräystä ja Kansallisarkiston päätearkistosta antamia ohjeita soveltuvin osin (Valtionarkiston yleinen ohje n:o 4, 3.2.1984).

Ohje ” Seurakuntien arkistosääntö ja arkistonmuodostamissuunnitelma” on hyväksytty 4.4. 2000. (<http://www.kirkko.evl.fi/tiedostot/arkistosaanto/index.htm>)

Arkistotilaa koskevissa tiedusteluissa ja lausuntopyyntöissä toistuvat usein samat ongelmat, joihin seuraavassa vastataan yleisesti noudatettavalla tavalla. Varsinkin toimittaessa olemassa olevassa rakennuksessa on kuitenkin usein tarkoituksenmukaista hakea tapauskohtaisia ratkaisuja.

1) Arkistotilan sijoitus

Arkistotila tulee sijoittaa niin, että arkistossa säilytettävä materiaali myös käytännössä tulee siirretyksi arkistotilaan työpäivän päättyessä.

Arkistotila tulee sijoittaa niin, että kulku arkistoon ja ennen kaikkea ulos arkistosta on valvottavissa. Parhaiten valvonta on yleensä järjestettävissä siten, että kulku on kirkkoherranviraston kautta.

2) Arkistotilan mitoitus

Tilan tulee olla riittävä seurakuntien arkistosäännön nojalla arkistoitavan materiaalin säilyttämiseen. Varsinkin pienissä seurakunnissa on osoittautunut tarkoituksenmukaiseksi säilyttää seurakunnan hallinnon arkistoitava aineisto samassa tilassa kirkkoherranviraston arkistomateriaalin kanssa.

Arkistotilan tarvetta arvioitaessa tulee ottaa huomioon maakunta-arkistojen velvollisuus ottaa säilytettäväksi arkistoaineistoa. Tilan varaaminen tai käyttäminen muun materiaalin kuin arkistomateriaalin säilyttämiseen tai arkistotilan käyttäminen arkiston ohella muuhun toimintaan, esimerkiksi kopiointiin, vähentää arkistomateriaalin turvallisuutta ja heikentää arkistomateriaalin säilytysolosuhteita.

3) Arkistomateriaalin säilytysolosuhteet

Arkistotilan suhteellisen kosteuden vaihtelut ovat haitallisia. Liian korkea kosteus (yli 55 % RH) aiheuttaa paperin homehtumisen riskin tilan viileimmässä osassa. Liian

kuivassa ilmassa paperi haurastuu. Hyvä käytännön ratkaisu on pitää arkiston lämpötila lämmityskautena ympäröiviä tiloja viileämpänä ja tarvittaessa kesäaikana alentaa suhteellista kosteutta lievällä lämmittämällä. Hyllyjen asettaminen siten, että ilma voi kiertää hyllyjen kaikilta puolilta parantaa säilytysolosuhteita. Valo ja erityisesti auringonvalo haurastuttaa ja kellastuttaa paperia.

4) Ulkoseinät ja ikkunat

Arkistotila on parhaiten sijoitettavissa rakennuksen keskelle, jolloin tilaa ei yleensä ole tarvetta lämmittää ja tilan suhteellinen kosteus säilyy helpommin vakaana. Arkistotilassa ikkunat ovat turhat ja niistä on haittaa. Ikkunasta tuleva valo on haitallista ja ikkunasta ajoittain tuleva lämpö heikentää paperin säilytysolosuhteita aiheuttamalla lämpötilan ja suhteellisen kosteuden vaihteluita. Ikkuna myös lisää tahallisen vahingoittamisen mahdollisuutta.

5) Arkistotilan suojaus tahallista vahingoittamista vastaan

Arkistotilan tulee olla luotettavasti lukittavissa. Palo-ovi varustettuna automaattisesti takalukkituvalla suoratelkisellä lukolla, nk. turvalukolla, joka ei ole yleisessä avain-sarjoituksessa, on riittävä. Mahdolliset suoraan ulos johtavat tuuletusaukot tulee suojata siten, että niiden kautta ei arkistotilaa voida sytyttää tai muuten vahingoittaa arkistoa.

6) Suojaus ulkopuolista paloa vastaan

Arkistotilan tulee kestää 120 minuutin palo (Rakenteiden tulee pääsääntöisesti olla EI 120 luokkaa). Arkiston säilymisen kannalta on kuitenkin merkitystä vain sillä, että rakenteet kestävät ulkopuolista paloa vaaditun ajan. Arkistotilan katto voi siten olla esimerkiksi puurakenteinen jos se rajoittuu ullakkotilaan, on yläpuolisesti riittävästi suojattu palamattomalla eristeellä, estää sammutusveden pääsyn arkistomateriaaliin ja kestää yläpuolisten rakenteiden romahtamisen palotilanteessa. Palonkestävän rakenteen tulee olla yhtenäisesti jatkuva. Arkistotilaa rajaavien rakenteiden palonkestävyyttä edellyttävä määräys koskee myös ovia, ilmanvaihtokanavia, palopeltejä jne. Rakennuksen yleisessä palo-osastoinnissa noudatettu ovia ja vähäisiä aukkoja koskeva lievennys ei koske arkistotiloja rajaavia rakenteita.

7) Suojaus vesivahinkoja vastaan

Arkistotilassa ei saa olla vesijohtoja tai viemäreitä. Jos tilassa on vesikiertoon perustuva lämmitys, tulee säätöventtiilit ja sulkuhanat sijoittaa tilan ulkopuolelle Ensimmäisessä on käytettävä lattialämmitystä. Mikäli käytetään pattereita tulee järjestelmän rikkoutuessa mahdollinen veden roiskuminen arkistomateriaalin päälle estää suojauksella. Tilaa ei saa sijoittaa niin, että tulviva vesi voi tunkeutua arkistoon. Arkistomateriaalia ei saa säilyttää lattialla vaan hyllyillä.

8 Suojaus sähkölaitteiden aiheuttamia vahinkoja vastaan

Arkistotilan sähkölaitteet tulee varustaa tilan oven ulkopuolella olevalla kytkimellä, jolla kaikki tilan sähkölaitteet, palon- ja rikosilmaisimia lukuun ottamatta, voidaan tehdä jännitteettömiksi. Kytkimen asentoa ilmaisevan merkkilampun tulee sijaita kytkimen yhteydessä tai muuten hyvin näkyvässä paikassa. Ainoa hyväksyttävä arkistoti-

lan sähkölämmitysmuoto on kiviaineiseen rakenteeseen upotettu, esimerkiksi lattiaan valettu, kaapeli.

9) Väestönsuoja

Arkistotila ei voi olla väestönsuoja. Kriisin aikana on väestönsuoja voitava tyhjentää ja kriisin aikana on seurakunnan arkiston säilyttäminen turvallisessa paikassa erityisen tärkeää.

10) Kirkkohallituksen lausunto arkistotilaa koskevista suunnitelmista

Kun suunnitelmat ovat yksityiskohtaisten luonnospiirustusten (L2) tasolla voi ne lähettää KJ:n 16 luvun 5§:n 1 momentin mukaiselle lausunnolle Kirkkohallitukseen. Lähettämisestä voi päättää esimerkiksi seurakunnan puolesta hanketta hoitava henkilö. Lausuntopyyntö on hyvä toimittaa tuomiokapitulin kautta.

KIRKKOHALLITUS

Risto Junttila

Eero Raatikainen